

NORGES HØYESTERETT

Den 23. oktober 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-02067-A, (sak nr. 2014/1546), straffesak, anke over dom,

A (advokat Marius O. Dietrichson)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Peter André Johansen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder betydningen av lang saksbehandlingstid i sak om omgjøring av samfunnsstraff etter vilkårsbrudd.
- (2) I en tilståelsessak ble A ved Fredrikstad tingretts dom 11. mars 2010 dømt til fengsel i åtte måneder for ulike former for befatning med til sammen 116 gram amfetamin. A anket over straffutmålingen til lagmannsretten. Borgarting lagmannsrett fastsatte i dom 30. september 2010 under dissens straffen til samfunnsstraff i 240 timer med en gjennomføringstid på ett år, subsidiært åtte måneders fengsel.
- (3) Samfunnsstraffen ble iverksatt 5. januar 2011. A hadde flere ureglementerte fravær. Dette ledet til innskjerpingssamtale i februar 2011, muntlig advarsel i mai og en ny innskjerpingssamtale i juni samme år. Etter ytterligere ureglementerte fravær høsten 2011 besluttet Kriminalomsorgen X friomsorgskontor 1. november 2011 å avbryte samfunnsstraffen og begjære hel eller delvis fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen. Begjæring om dom for gjennomføring av 50 dager av den subsidiære fengselsstraffen ble fremmet 7. desember 2011 av Kriminalomsorgen region øst. Det ble lagt til grunn at han frem til avbruddet hadde gjennomført 190 timers samfunnsstraff.
- (4) Fredrikstad tingrett tok 30. januar 2012 begjæringen til følge i dom med slik domsslutning:

"A, f. 20.11.1969, dømmes i medhold av straffeloven § 28 b første ledd bokstav a til å fullbyrde 50 – femti – dager av den subsidiære fengselsstraffen i Borgarting lagmannsretts dom av 30. september 2010. Fra straffen går 3 – tre – dager for utholdt varetekt."

- (5) A anket til lagmannsretten. Borgarting lagmannsrett avsa 24. august 2012 dom med slik domsslutning:

"Anken forkastes."

- (6) Ved en feil ble dommen ikke sendt til A for forkynning. Dette ble først oppdaget i desember 2012. Den 21. desember 2012 ble X politidistrikt anmodet om bistand til forkynning av dommen. Forkynning skjedde imidlertid først 23. januar 2014, altså ett år og fem måneder etter at lagmannsrettens dom var avsagt. Det er ikke gitt noen forklaring på forsinkelsen.
- (7) A anket dommen ved avkrysning for dette på forkynningsskjemaet. Kriminalomsorgen region øst sendte 3. februar 2014 anken til Oslo statsadvokatembeter, som først 24. juni 2014 sendte den videre til Borgarting lagmannsrett.
- (8) Borgarting lagmannsrett returnerte 27. juni 2014 saken til Oslo statsadvokatembeter med bemerkning om at Høyesterett var rett instans. Fra Oslo statsadvokatembeter ble saken så 22. august 2014 sendt Riksadvokaten, som 25. august sendte den til Høyesterett. Det var da gått om lag syv måneder fra A erklærte anke over lagmannsrettens dom.
- (9) Fra As side var anken ikke begrunnet. I støtteskriv til anken 4. september 2014 har forsvareren anført at en så lang forsinkelse i ankesaken utgjør brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon – EMK – artikkel 6 om retten til en rettferdig rettergang innen rimelig tid, og at A i henhold til konvensjonens artikkel 13 har krav på at bruddet kompenseres.
- (10) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (11) Det følger av straffeloven § 28 b at det etter begjæring kan gis dom på fullbyrdelse av subsidiær fengselsstraff blant annet ved brudd på de bestemmelser om gjennomføring av samfunnsstraff som Kriminalomsorgen i hvert enkelt tilfelle fastsetter med hjemmel i straffgjennomføringsloven § 54. I Rt. 2011 side 657 avsnitt 14 er det gjort rede for hvordan straffeloven § 28 b skal anvendes ved slike vilkårsbrudd:

"Det fremgår av straffeloven § 28 b første ledd at fullbyrdelse av subsidiær fengselsstraff ikke er en automatisk følge av vilkårsbrudd ('kan'). I lovforarbeidene er det fremholdt at samfunnsstraff ikke bør omgjøres til fengselsstraff 'ved bagatelmessige vilkårsbrudd' eller hvor retten 'av andre årsaker mener at omgjøring fremstår som lite rimelig eller hensiktsmessig', se Ot.prp. nr. 90 (2003-2004), side 302. Dette synspunktet er fulgt opp i rettspraksis, se Rt. 2007 side 635 avsnitt 7-10. Den klare hovedregel er imidlertid at samfunnsstraffen helt eller delvis skal omgjøres til fengselsstraff når det er konstatert vilkårsbrudd, og kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten begjærer omgjøring til fengselsstraff, se Ot.prp. nr. 90 (2003-2004), side 303, jf. Rt. 2007 side 635 avsnitt 9 og Høyesteretts dom 1. april 2011 (HR-2011-694-A) avsnitt 10. Dersom samfunnsstraffen ikke blir omgjort, må den gjennomføres i henhold til den opprinnelige dommen, eventuelt med forlenget gjennomføringstid, se straffeloven § 28 b andre ledd andre punktum. Det er ikke adgang til å redusere den del av den subsidiære fengselsstraffen som reflekterer den gjenværende del av samfunnsstraffen, jf. Rt. 2008 side 865."

- (12) I denne saken er det ikke anført at det bare foreligger "bagatellmessige" vilkårsbrudd, og det må åpenbart være et riktig standpunkt, uten at jeg finner det nødvendig å gå nærmere inn på dette. Spørsmålet blir derfor om samfunnsstraffen bør endres som følge av de forsinkelsene som er oppstått i saken.
- (13) Endringssaken hadde en normal fremdrift til og med lagmannsrettens dom 24. august 2012. Så gikk det imidlertid galt. Først i desember 2012 ble det oppdaget at dommen ikke var sendt A til forkynning. Deretter tok det over et år før forkynning fant sted 23. januar 2014. Forsinkelsene i saken var likevel ikke over med dette. Da A anket i forbindelse med forkynningen, ble anken, etter oversendelse 3. februar 2014 fra Kriminalomsorgen region øst til Oslo statsadvokatembeter, liggende der helt til 24. juni 2014 da den – feilaktig – ble sendt til Borgarting lagmannsrett. Etter at lagmannsretten 27. juni gjorde oppmerksom på feilen, ble saken fortsatt liggende ved Oslo statsadvokatembeter i nærmere to måneder – til 22. august – før den ble oversendt Riksadvokatembetet, som straks sendte saken videre til Høyesterett.
- (14) Til sammen ble det altså brukt nokså nøyaktig to år på enkle og rutinemessige saksbehandlingsskritt som normalt burde ha vært unnagjort på en brøkdel av denne tiden. Det er ikke gitt noen forklaring på forsinkelsene, som staten helt og fullt må ta på sin kappe.
- (15) Dette er så graverende at det må ha konsekvenser for resultatet i endringssaken. Det gjelder enten man bygger på internrettslige prinsipper for god rettspleie, eller legger til grunn at EMK artikkel 6 kommer til anvendelse, slik at kompensasjonskravet følger av artikkel 13.
- (16) Dersom retten kommer til at begjæringen om endring av samfunnsstraffen skal tas til følge, åpner straffeloven § 28 b ikke for en reduksjon av den gjenstående subsidiære fengselsstraffen. Det følger av Rt. 2008 side 865 avsnitt 11 til 14, og det er gjentatt i det jeg har sitert fra Rt. 2011 side 657. Når forsinkelsen i endringssaken skal kompenseres, må løsningen innenfor straffelovens system følgelig bli at begjæringen om fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen ikke tas til følge. Det betyr at resten av samfunnsstraffen skal fullbyrdes.
- (17) Det kan kanskje tenkes situasjoner der løsningen må bli en annen når det er nødvendig å kompensere for myndighetsfeil i behandlingen av saken. Det kan for eksempel være tilfellet dersom domfelte i mellomtiden er blitt helt uegnet til gjennomføring av resten av samfunnsstraffen. Slike særlige omstendigheter foreligger imidlertid ikke her.
- (18) Jeg stemmer for denne

D O M:

Kriminalomsorgen region østs begjæring 7. desember 2011 om fullbyrdelse av subsidiær fengselsstraff for A tas ikke til følge.

- (19) Dommer **Indreberg:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (20) Dommer **Bårdsen:** Likeså.
- (21) Dommer **Ringnes:** Likeså.
- (22) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (23) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Kriminalomsorgen region østs begjæring 7. desember 2011 om fullbyrdelse av subsidiær fengselsstraff for A tas ikke til følge.

Riktig utskrift bekreftes: